

Júlia Pomés Figueres

Sufragista

Aurora Maquinay Pomés

Il·lustracions d'Isabel Elies Tilló

on són?
les dones?
t a r g a r i n e s ■

On són les dones? t a r g a r i n e s ■

On són les dones targarines? és un projecte que vol donar a conèixer dones de Tàrraga que, tot i haver tingut una vida professional i personal plena d'èxits, s'han mantingut en l'anonimat. Aquesta col·lecció vol reconèixer els seus mèrits i donar-les a conèixer.

Júlia Pomés Figueres

Sufragista

Tàrraga, 13/9/1913

Barcelona, 17/3/2003

Va créixer en una família republicana i progressista: el seu pare, Francesc Pomés Monfà, era ferrer i pagès, i la seva mare, Cecília Figueres Trepà, provenia de la Sèntiu. La seva educació es va

desenvolupar en un ambient de debat polític i social constant, influenciat per principis maçònics. Aquesta formació va marcar profundament la seva trajectòria.

El març de 1933, Júlia va ser membre de la primera junta directiva del Grup Femení d'Unió Republicana. Des d'aquesta plataforma, va signar el manifest A les dones de Tàrraga, que va tenir un gran impacte a la ciutat. Animava les dones a lluitar per la igualtat, la cultura i la llibertat.

Amb l'esclat de la Guerra Civil, Júlia va participar en activitats solidàries i de suport als refugiats i als soldats al front. A mesura que el conflicte s'acostava a Tàrraga, va haver de refugiar-se amb la seva família a prop de Barcelona.

Després de la guerra, la família Pomés es va establir a Barcelona.

Júlia

Pomés

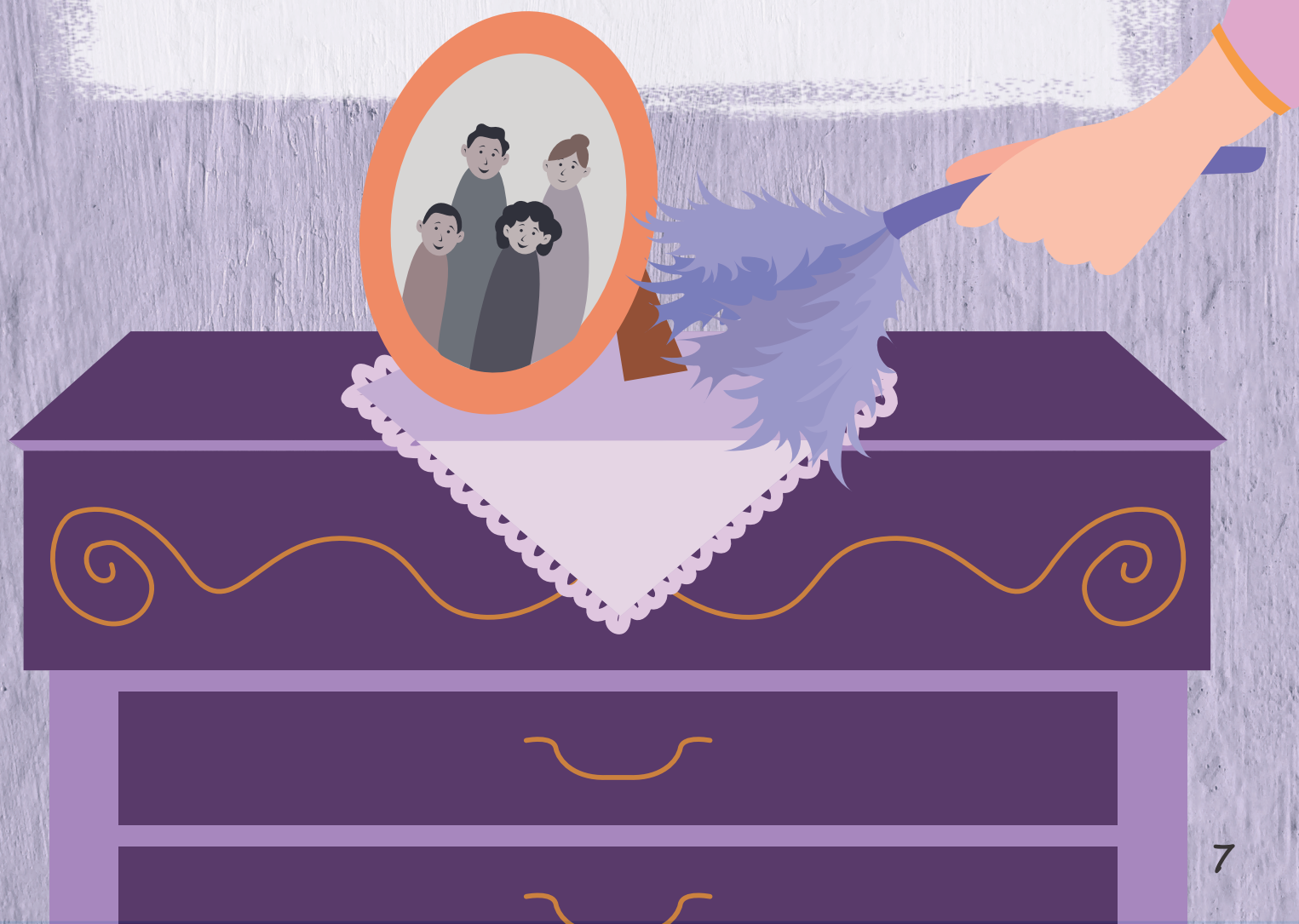
Figueres

Hola, em dic Júlia. Ara soc molt i molt lluny de vosaltres, però potser em podeu trobar entremig d'aquestes dones que es manifesten pel carrer. Porten unes pancartes i criden: «Volem ser lliures! Volem que els homes ens respectin! Volem viure sense por!» Jo les aplaudeixo i penso que és estrany. Com pot ser que, després de tants anys, les dones encara hàgim de demanar que ens respectin? Llavors he recordat la meua història, tot el que va passar, fa molts anys, quan jo era molt jove. Us ho explicaré.

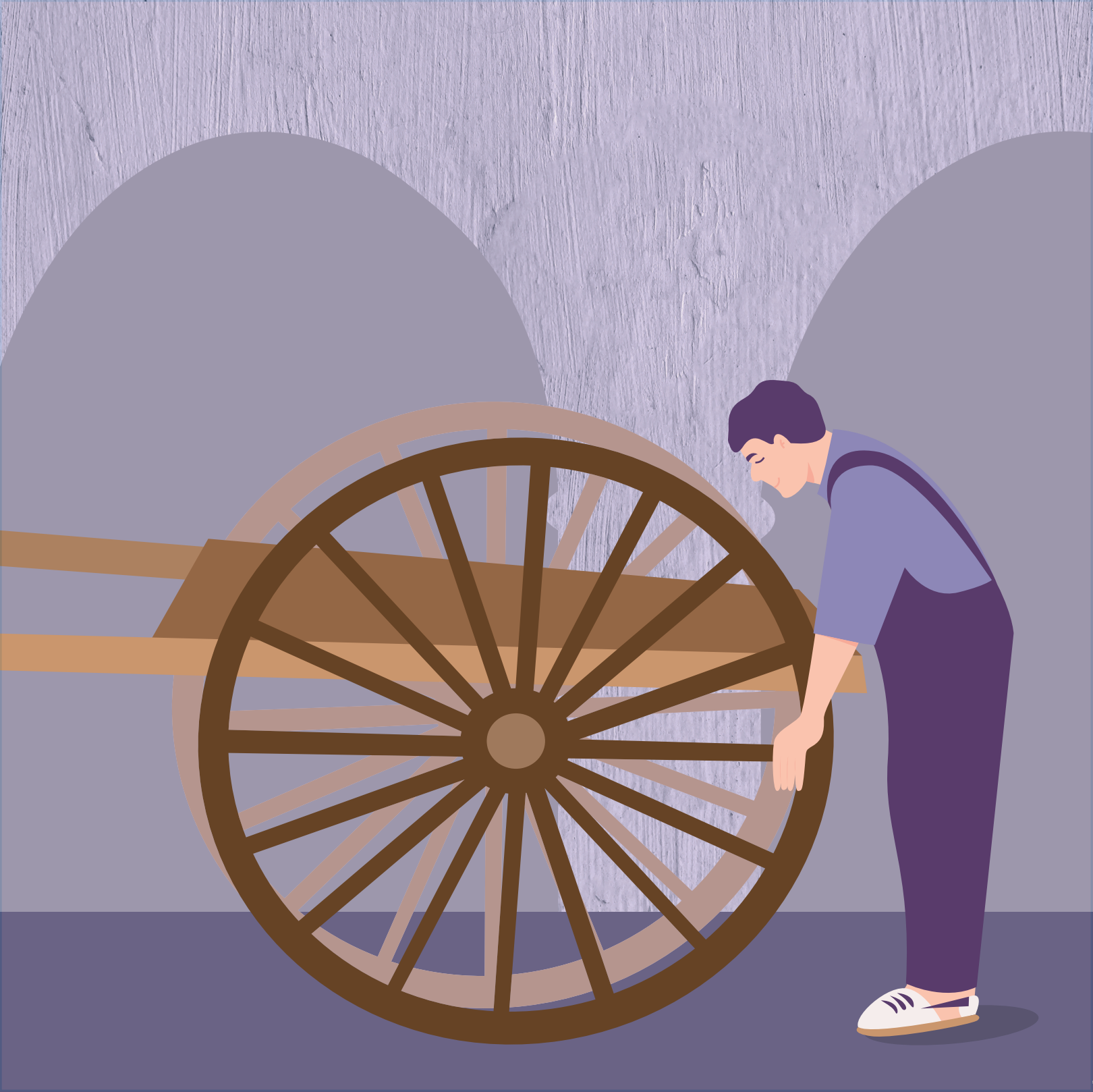

Vaig néixer l'any 1913 al carrer de la Font de Tàrraga. Aviat ens vam traslladar al carrer Santa Anna, on vaig viure amb la mare i el pare. Al cap d'un any va néixer el meu germà Timoteu, un noi molt entremaliat, que sempre se sortia amb la seva. Mentre ell jugava i els diumenges anava d'excursió, a mi em tocava ajudar la mare. I per què no puc anar d'excursió, jo? Dia si dia també, la mateixa història: les nenes han d'aprendre a fer les feines de casa i punt.

La meua mare es deia Cecília i, com totes les dones d'aquells temps, netejava i endreçava la casa, rentava, cosia la roba i cuinava. Quan el pare i el meu germà arribaven, es trobaven la casa neta i el plat calent a taula. Pobra mare! Cada dia el mateix, ni un minut de descans. Em semblava una feina molt avorrida. Quan sigui gran, vull fer coses més divertides, com el pare, pensava.

El pare era mecànic. Sortia ben d'hora de casa per anar a treballar al taller. Era un lloc màgic. Allí fabricava unes peces misterioses que en deien ballestes. Sabeu per a què servien? Doncs eren unes peces de ferro que es col·locaven a les rodes dels carros perquè poguessin circular millor. En aquells temps, els carrers eren plens de cavalls que arrossegaven carros. Encara no hi havia gaires cotxes. M'encantava veure com es movien les rodes dels carros, tris-tras, tris-tras. Jo pensava que el pare era un mag que feia funcionar els carros.

Jo tenia moltes amigues, però la millor era la Palmira, una nena alta i prima, molt simpàtica i llesta. Li tenia una mica d'enveja perquè jo era baixeta i una mica grassa. Els diumenges anàvem al cinema. I quins tips de riure amb Charlot i Buster Keaton! Sempre ells, és clar. Les noies que sortien eren boniques, però no feien tanta gràcia i semblaven una mica pàmfiles.

Més tard, el meu germà i jo vam començar a anar a l'escola del mestre Plassa, una escola molt moderna, perquè anàvem nens i nenes a la mateixa classe. El mestre ens va ensenyar a llegir i a escriure en català i també a escriure a màquina. Quina sort que vam tenir! La mare no sabia ni llegir ni escriure i el pare en va aprendre tot sol. Ens ho passàvem d'allò més bé, a l'escola. El mestre era molt savi, ens deia que calia pensar bé les coses, que haviem d'aprendre a ser lliures i que haviem de respectar tothom. Me l'estimava tant, el mestre Plassa!

Un dia, el mestre ens va portar a Sant Eloi. Heu d'estimar la natura, deia. Plantareu un arbre i el cuidareu. Serà el vostre amic per sempre. Quina emoció! M'agradaria veure l'arbre que vaig plantar, però ara n'hi ha tants que no el trobaria. Potser vosaltres el podeu buscar...

De vegades, la Palmira i jo passejàvem amunt i avall pel Pati. Sempre buscàvem un lloc tranquil per xerrar de les nostres coses. Te n'adones, Júlia, que a les dones sempre els toca de fer les feines de casa mentre ells descansen o surten a passejar? Tens raó, Palmira, però ells van a treballar i guanyen diners. I jo no entenia perquè les dones no podien treballar i guanyar diners. Potser un dia, Júlia, tot serà diferent, deia la Palmira. I què hi podem fer?

Al cap d'uns anys, un vespre, mentre menjàvem una escudella calenta per sopar, vaig deixar anar una idea que tenia al cap des de feia dies. Pare, vaig començar, jo vull treballar. A la Llibreria Güell necessiten una caixaera i jo voldria... El pare va donar un cop sec sobre la taula i la mare em mirava una mica espantada. Les dones no han de treballar fora de casa, va dir el pare molt enfadat. Ja ho sabia, jo, que em respondria això. Però hi vaig insistir. Jo vull treballar, pare, i la llibreria és un bon lloc. I quan tot semblava perdut, la mare va parlar. La nena té raó, va replicar. Quin mal hi ha, a fer de caixaera? Em vaig aixecar d'una revolada i vaig abraçar la mare. Al cap d'uns dies vaig entrar ben decidida a la Llibreria Güell. Començava una nova vida.

LIBRERIA

Els anys corrien de pressa. La Palmira i jo ens vam fer grans. Ens agradava parlar dels esdeveniments que passaven a Catalunya. El 9 de setembre de 1932 es va aprovar l'Estatut de Catalunya. Ho hem d'aprofitar, Júlia, deia Palmira. Potser ara, quan hi hagi eleccions, les dones podrem votar! Duen que el president Macià vindrà a Tàrraga ben aviat. Nosaltres hi serem! Li portarem un ram de flors! I tant que li vam donar, el ram! I ell, que ja era molt vellet, ens va somriure i ens va fer un petó.

A Tàrrrega hi havia un gran rebombori perquè el 19 de novembre de 1933 se celebrarien eleccions generals. Fins aleshores, les dones no tenien dret a votar. Quina vergonya, Júlia! Hem de fer el que sigui per aconseguir que ens deixin votar, deia la Palmira. A Barcelona ja feia dies que un grup de dones s'havia organitzat per demanar que les deixessin votar. Nosaltres també ho farem, vam dir. Crearem un grup de dones. Serà el Grup Femení d'Unió Republicana! Tot i que ens pensàvem que s'hi apuntarien poques dones, al final érem gairebé cent! Endavant, noies, que això ja ho tenim! Però, com ens ho farem, per convèncer les altres dones que han d'anar a votar? Molts homes no hi estan d'acord i no deixaran que les seves dones hi vagin. Fins que vam tenir una idea genial. I si escrivim un manifest, i els expliquem per què han de votar? Dit i fet. Vam seure al voltant d'una taula, la Palmira tenia paper i llapis a punt. Entre totes vàrem escriure un manifest que va circular per arreu. Després, ens vam repartir les feines. Jo vaig ser la tesorera del Grup, quina feinada!

I sabeu què? Doncs que ho vam aconseguir! El dia de les eleccions, les dones vam poder votar. Quina alegria! Vam posar la nostra papereta a l'urna, sense por, tot i que molts homes ens miràvem malament. Què hi fan, aquestes, aquí? Com s'hi atreueixen? Que diguin el que vulguin, pensàvem. Nosaltres ens sentiem valentes i fortes. Visca les dones sufragistes!

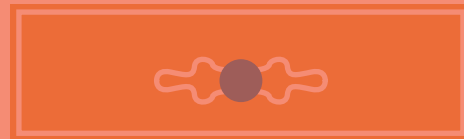
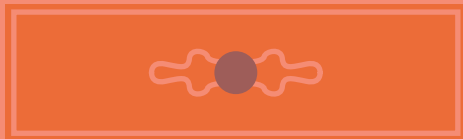
Feia dies que tothom parlava del mateix. Guerra, guerra, hi haurà una guerra! La Palmira estava molt espantada. Ens volen prendre les llibertats, deia, haurem de defensar-nos! Els homes van anar a lluitar. I les dones, què farem? A nosaltres no ens deixen anar al front! Ens organitzarem, recollirem roba i menjar, tindrem cura dels ferits. Quins dies més tristos! Hi havia molta por. Quan els enemics van arribar a Lleida i van llançar bombes sobre la ciutat, molts veïns de Tàrraga van començar a fugir.

De pressa!, de pressa! Ens endurem només les coses més necessàries, deia la mare. I quines són, les coses necessàries? Un atabalament de capses i farcells, gairebé sense temps de triar. Vam carregar tots els trastos al camió de l'oncle i, sense mirar enrere, vam fugir de Tàrraga. No hi tornarem mai més, va dir la mare. La carretera era plena de gent que marxava, uns amb carros, d'altres en camions i cotxes atrotinats. Adéu, pis del carrer Santa Anna; adéu, llibreria; adéu, Sant Eloi. Adéu, Palmira.

Nosaltres ens vam amagar un temps en una masia a prop de Barcelona. Era un lloc tranquil, però tots estàvem molt tristos. A les nits, jo mirava el cel i pensava en la Palmira. Què se n'ha fet, de la Palmira? Un dia vaig rebre una carta. «Estimada Júlia, t'escric des del vaixell. M'espera un viatge molt llarg fins que arribem al Brasil... Dic adéu a tots els que estimo i deixo per qui sap el temps...» Després vaig rebre altres cartes en què m'explicava la seva vida al Brasil, una aventura increïble. Vaig recordar les nostres converses, les nostres il·lusions. La guerra ho va destrossar tot.

Jo també vaig començar una nova vida. A Barcelona, el pare va poder recuperar algunes màquines del seu antic taller i en va muntar un de nou. Després em vaig casar i vaig tenir una filla. El pare, la mare, el meu marit la nena i jo vam viure tots junts en un pis gran i bonic. Els anys van passar, vaig tenir cura del pare, de la mare i del meu marit fins que tots ells es van morir.

A poc a poc, les cartes de la Palmira es van anar espaïant. Però el record d'aquells anys no l'he perdut mai. Vaig guardar, en una petita maleta, les cartes de la Palmira i moltes fotografies de quan érem joves. Potser un dia, la meua filla les trobarà i podrà escriure la meua història. Si em pot escoltar, m'agradaria dir-li que no vam aconseguir tot allò que volíem, però des d'aleshores les dones han pogut votar. Potser no sabeu que encara hi ha molts països on no ho poden fer. Cal continuar lluitant. Per això, avui em podeu veure entre aquestes dones decidides a defensar les nostres llibertats.

Aprenem noves paraules amb la Júlia Pomés Figueres

Atrotinat / atrotinada. S'utilitza per referir-se a alguna cosa molt vella i gastada, per exemple, uns pantalons atrotinats tenen forats i esquincos.

Ballesta. Una peça de ferro que es col·locava a les rodes dels carros perquè poguessin circular millor.

Caixera. La persona que cobra als supermercats o botigues quan compres alguna cosa.

Eleccions generals. Quan tota la gent d'un país vota per escollir qui vol que governi.

Entremaliat / entremaliada. Una persona que fa trapellereries o bromes, però sense fer mal, per exemple, un nen entremaliat amaga les sabates del seu germà.

Esdeveniments. Són coses que passen i que són especials, com una festa, un concert o una obra de teatre.

Espaiar. Deixar un espai entre una cosa i una altra, per exemple, quan penges els dibuixos a la paret, els pots anar espaiant perquè no quedin tots junts.

Aprenem noves paraules amb la Júlia Pomés Figueres

Manifest. Un text que escriu un grup de persones per explicar què volen canviar o defensar.

Manifestació. Quan molta gent surt junta al carrer per dir què vol o què no li agrada; per exemple, una manifestació per demanar igualtat.

Mecànic / mecànica. La persona que arregla els cotxes o les motos quan es fan malbé.

Pàmfil / pàmfila. Algú una mica despistat o innocent, que es deixa enganyar fàcilment.

Pancarta. Un cartell molt gran que la gent porta a les manifestacions amb frases o dibuixos per explicar què volen.

Sufragistes. Dones valentes que, fa molts anys, van lluitar perquè les dones també poguessin votar.

Tesorera. La persona que guarda i cuida els diners d'un grup, d'una associació o d'un equip.

Urna. Una capsa gran en què la gent diposita els seus vots quan hi ha eleccions.

Qui era?

Charlot. Va ser un actor molt divertit que feia pel·lícules fa molts anys. Sempre anava amb un barret petit, un bastó i un bigotet fi. Charlot feia moltes trapellereries i es posava en situacions molt gracioses que feien riure a tothom. Encara avui la gent riu amb les seves aventures!

Buster Keaton. Va ser un actor que feia pel·lícules amb accions molt arriscades i divertides sense dir ni una paraula. Tenia una cara molt seriosa, però feia coses que feien riure moltíssim, com caure, córrer o córrer darrere d'objectes que se li escapaven. Era com un heroi de les bromes.

Francesc Macià i Llussà, president Macià. Va ser un senyor molt important de Catalunya fa molts anys. Volia que la gent de Catalunya pogués decidir coses per si mateixa i viure millor. Sempre lluitava perquè la gent tingués drets i llibertat. Es pot dir que era com un cap que treballava per ajudar a tothom.

Lluís Plassa Estruch. Va ser un mestre targarí que va continuar la feina educativa i laica iniciada pels seus pares (Lluís Plassa Olivé i Remei Estruch Margarit) i mantingué viva l'Acadèmia Comercial i el compromís amb l'ensenyament republicà i no confessional a Tàrraga.

Qui era?

Palmira Puig Ximénez. Va ser una fotògrafa targarina amiga de la Júlia que també va participar en el Grup Femení d'Unió Republicana.

Grup Femení d'Unió Republicana. Va ser una organització política i feminista activa durant la Segona República Espanyola, amb un paper destacat en la defensa dels drets de les dones i la igualtat de gènere a la ciutat.

Altres coses interessants

Acadèmia Comercial. Era una escola privada i laica (és a dir, sense religió) fundada i dirigida per la família Plassa i Estruch a Tàrraga, a principis del segle XX. L'Acadèmia estava situada al Palau dels Marquesos de la Floresta.

Era un centre alternatiu a les escoles religioses de la ciutat. Per això hi portaven els fills i filles les famílies republicanes i d'esquerres, però també moltes d'altres que simplement volien una educació sense el pes del proselitisme religiós.

Altres coses interessants

Estatut de Catalunya. És com un llibre de regles que explica què pot fer i què no pot fer el Govern de Catalunya.

Llibreria Güell. Llibreria històrica targarina fundada l'any 1888 per Joan Güell i Eroles i heretada per la seva filla Neus, després de la mort del seu germà Baldomer l'any 1917. Posteriorment, passaren a gestionar-la les filles de la Neus, la Rosina i la Maria Teresa Pera Güell fins l'any 2002, quan va tancar portes després de cent catorze anys d'història.

Segona República Espanyola. Va ser una època de fa molts anys a Espanya, entre el 1931 i el 1939, en què la gent va decidir que volia canviar algunes coses del país. Durant aquest temps:

La gent podia votar i escollir els caps de govern.

Es van fer lleis per ajudar les dones, els nens i les persones que tenien menys diners.

La gent podia estudiar i aprendre més coses.

Es pot dir que va ser un temps en què la gent va intentar fer Espanya més justa i lliure per a tothom, tot i que després van passar coses difícils.

Júlia Pomés Figueres

© del text *Aurora Maquinay Pomés*

© de les il·lustracions *Isabel Elies Fiol*

© del disseny i la maquetació *Ester Gasol Dea* – Onart

© d'aquesta edició *Ajuntament de Tàrraga*

Correcció d'estil i ortotipogràfica: *Albert Lavila Segura*

Idea original i coordinació editorial: *Mireia Fontanet Viladot*

DL L 735-2025

Tàrraga, novembre de 2025

Ajuntament de

Tàrraga

Regidoria de
Feminismes

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars. Si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra, us podeu adreçar a l'editor.

Títols editats

Alba Güell Roca, Mestre i activista cultural

Pilarin Minguell Pont, Actriu, periodista i locutora radiofònica

Maria Bernades Guardiola, Llevadora

Josefina Vidal Morera, Poetessa i política

Olga L. Pijoan, Artista plàstica conceptual

Rosina i M. Teresa Pera Güell, Llibreteres

Dínia Lorda Vidal, Il·lustradora i pintora

Palmira Puig Ximénez, Fotògrafa

Rosita Purgimon Gabernet, Empresària

Maria del Valle Macías González, Escriptora

Maria Moreu Siria, Infermera

Júlia Pomés Figueres. Sufragista.

(Èrrega, 13 de setembre de 1913 / Barcelona, 17 de març del 2003).

Va créixer en una família republicana i progressista: el seu pare, Francesc Pomés Monfà, era ferrer i pagès, i la seva mare, Cecília Figueres Trepà, provenia de la Sentiu. La seva educació es va desenvolupar en un ambient de debat polític i social constant, influenciat per principis maçònics. Aquesta formació va marcar profundament la seva trajectòria.

A divuit anys, el 25 de maig de 1931, Júlia va ser fotografiada amb la seva amiga Palmira Puig al costat del president Macià al museu de Cervera. Un any després, el 12 de setembre de 1932, va formar part d'un grup de dones que va oferir una corona de flors al mateix president durant la seva visita a Èrrega. Aquest gest va ser rebut amb gran entusiasme per la multitud.

El març de 1933, Júlia va ser membre de la primera junta directiva del Grup Femení d'Unió Republicana. Des d'aquesta plataforma, va signar el manifest A les dones de Èrrega, que va tenir un gran impacte a la ciutat. Animava les dones a lluitar per la igualtat, la cultura i la llibertat.

Amb l'esclat de la Guerra Civil, Júlia va participar en activitats solidàries i de suport als refugiats i als soldats al front. A mesura que el conflicte s'acostava a Èrrega, va haver de refugiar-se amb la seva família a prop de Barcelona.

Després de la guerra, la família Pomés es va establir a Barcelona. Júlia es va casar amb Celso Maquinay, amb qui va tenir una filla, Aurora. Per protegir la seva filla de la ideologia franquista, van optar per no batejar-la i van evitar que assistís a escoles públiques o religioses i, en canvi, van escollir una escola internacional. Júlia va mantenir un contacte mínim amb Èrrega, i la família no hi va tornar a viure mai més.